

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach oddalił wniosek dłużniczki K. P. o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Sąd Rejonowy ustalił, że mąż dłużniczki dnia 4 kwietnia 2016 r. zawarł umowę pożyczki z (...) S.A. na kwotę 60.000 zł, a ona sama wyraziła zgodę na zaciągnięcie tego zobowiązania. Umowa została zawarta na 6 lat z ratą miesięczną wynoszącą 1.068,55 zł. Następnie w dniu 14 kwietnia 2016 r. dłużniczka wraz z mężem zawarła umowę kredytu z (...) na kwotę 80.000 zł na okres 8 lat, która została wypowiedziana przez Bank pismem z dnia 17 listopada 2016 r., a następnie wierzyciel z tego tytułu uzyskał tytuł egzekucyjny. W dniu 29 kwietnia 2016 r. mąż dłużniczki zawarł umowę leasingu pojazdu marki R. z (...) S.A. we W.. Ponadto dłużniczka z mężem zawarła umowę leasingu samochodu I. z (...) S.A. we W..

Z powyższych umów dłużniczka posiada zadłużenie wobec (...) S.A. na kwotę należności głównej w wysokości 60.000 zł, a nadto posiada sporne – kwestionowane przez nią zobowiązania wobec (...) S.A. we W. na kwotę 47.808,44 zł, (...) w wysokości 82.421,08 zł i (...) S.A. we W. na kwotę 89.159,50 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że dłużniczka ma 24 lata, że w okresie od 2 grudnia 2013 r. do dnia 1 grudnia 2014 r. była zatrudniona w wymiarze ¼ etatu w (...) Sp. z o.o. w M. i z tego tytułu otrzymywała wynagrodzenie w kwocie 400 zł brutto. Dłużniczka pozostaje w związku małżeńskim, z którego pochodzi urodzony w 2015 r. syn. Mąż dłużniczki W. P. dnia 2 września 2014 r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej – transportu drogowego towarów. W celu rozwinięcia tej działalności ojciec dłużniczki zaciągnął kredyt konsumencki w kwocie 50.000 zł. W tym czasie dłużniczka ze względu na ciężę nie pracowała, pomagając mężowi w sprawach administracyjnych. Problemy finansowe męża dłużniczki spowodowały, że wyprowadził się on z wspólnego mieszkania, zabierając zakupione pojazdy, dokumentację kredytową i dokumentację prowadzonej działalności gospodarczej. W rezultacie od dnia 15 czerwca 2016 r. dłużniczka została pozbawiona wpływu na działania męża i spłatę zobowiązań. W dniu 10 lutego 2017 r. dłużniczka z mężem zawarła umowę rozdzielenia majątkowej, a dnia 26 stycznia 2017 r. Sąd Rejonowy w Mysłowicach zasądził od męża dłużniczki na rzecz syna alimenty w kwocie 600 zł (...). Dłużniczka w okresie od 20 kwietnia do 19 lipca 2017 r. wykonywała pracę na podstawie umowy zlecenia z wynagrodzeniem w kwocie 14 zł/h brutto. W dniu 1 lipca 2017 r. zawarła umowę o pracę z wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 2.240 zł w charakterze pracownika linii produkcyjnej. Wcześniej na podstawie umowy z dnia 1 sierpnia 2016 r. zatrudniona była w charakterze pomocy kuchennej w wymiarze 1/6 czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 308,33 zł. Dłużniczka dnia 27 sierpnia 2016 r. zawarła umowę najmu lokalu, opłacając z tego tytułu miesięczny czynsz w kwocie 900 zł oraz media w wysokości 150 zł. W okresie od dnia 1 kwietnia do 30 kwietnia 2017 r. dłużniczka pobierała świadczenie wychowawcze na dziecko w kwocie 500 zł.

Koszty utrzymania dłużniczki i jej syna wynoszą 1.260 zł miesięcznie, a jedynymi jej składnikami majątkowymi są telewizor, lodówka, meble o łącznej wartości 1.750 zł. W stosunku do dłużniczki nie toczyło się uprzednio postępowanie upadłościowe a żadna czynność prawna przez nią dokonana nie została uznana jako bezskuteczna z powodu pokrzywdzenia wierzycieli.

Sąd Rejonowy uznał dłużniczkę za niewypłacalną, albowiem nie reguluje ona wymagalnych zobowiązań (art. 10 i art. 11 ust. 1 p.u.). Zdaniem jednak Sądu występuje negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości wymieniona w art. 491⁴ ust. 1 p.u., gdyż dłużniczka doprowadziła do swojej niewypłacalności z powodu rażącego niedbalstwa. Wszystkie problemy finansowe dłużniczki związane są z jednoosobową działalnością gospodarczą jej męża. Dłużniczka zajmowała się pomocą administracyjną w tej działalności, mając wątpliwości co do decyzji podejmowanych przez męża. Wskazała, że przekonywała go do zakończenia tej działalności z powodu jej nierentowności. Mimo to dłużniczka wyrażała zgodę na zaciąganie zobowiązań przez męża. Sąd uznał, że dłużniczka miała podstawy przypuszczać, że zobowiązania te

nie zostaną spłacone. Orientując się w sytuacji finansowej męża, dłużnika winna była odmówić zgody na zaciągnięcie dalszych zobowiązań.

Mając na względzie te okoliczności na podstawie art. 491⁴ ust. 1 p.u. Sąd Rejonowy oddalił wniosek dłużniczki o ogłoszenie upadłości.

W zażaleniu dłużniczka zarzuciła naruszenie:

1. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 491⁴ ust. 1 p.u. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i błędne przyjęcie, że niewypłacalność dłużniczki powstała na skutek rażącego niedbalstwa;
2. art. 30 ust. 1 p.u. poprzez zaniechanie wysłuchania dłużniczki w sytuacji, kiedy to było niezbędne dla prawidłowego ustalenia istotnych dla sprawy okoliczności faktycznych.

Wskazując na to skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione.

Okoliczności związane z niewypłacalnością dłużniczki zasługują na podzielenie, jednak zdaniem Sądu Okręgowego nie zostały wyjaśnione wszystkie okoliczności faktyczne sprawy w taki sposób, aby uznać że w sprawie wystąpiła negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości, o której mowa w art. 491⁴ ust. 1 p.u.

Oceniając istnienie wskazanej tutaj negatywnej podstawy ogłoszenia upadłości ważne jest rozgraniczenie pojęcia niedbalstwa od rażącego niedbalstwa, gdyż tylko ten drugi stan dyskwalifikuje wniosek o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej, obligatoryjnie uniemożliwiając otwarcie tego postępowania upadłościowego. Niedbalstwem jest niedołożenie należytej staranności ogólnie wymaganej w stosunkach danego rodzaju (art. 355 § 1 k.c.). Przypisanie niedbalstwa określonej osobie niedbalstwa może mieć miejsce jedynie wtedy, gdy zachowała się w określonym stosunkach społecznych w sposób odbiegający od zobiektywizowanego wymaganego zachowania jakie winno mieć miejsce. Rażącym niedbalstwem jest natomiast taka sytuacja, gdy określona osoba nie zachowała elementarnych i podstawowych zasad zachowania w okolicznościach faktycznych określonego zdarzenia. Rażące niedbalstwo zachodzi więc w sytuacji, gdy stopień naganności zachowania drastycznie odbiega od powinnego zachowania w danym przypadku. Jest to zatem nieostrożność granicząca od rozmyślnego działania.

Na gruncie art. 491⁴ ust. 1 p.u. rażącym niedbalstwem jest jedynie takie zachowanie dłużnika, które należy zakwalifikować z punktu widzenia zobiektywizowanego miernika ogólnej staranności przy zaciąganiu określonych zobowiązań jako nieuchronnie prowadzące do niewypłacalności lub istotnego zwiększenia rozmiaru tej niewypłacalności ze względu na niemożność spłaty zaciągniętych zobowiązań. W ujęciu tego przepisu rażące niedbalstwo od winy umyślnej różni się tym, że w tym drugim przypadku dłużnik świadomie i celowo doprowadza się do stanu niewypłacalności bądź istotnego zwiększenia rozmiaru tej niewypłacalności. W przypadku rażącego niedbalstwa natomiast dłużnik naruszając podstawowe zasady obowiązujące przy zaciąganiu zobowiązań nie przewiduje swojej niewypłacalności lub istotnego zwiększenia jej rozmiaru, choć przy zachowaniu elementarnych standardów zobiektywizowanego zachowania taki skutek winien był przewidzieć.

Na gruncie niniejszego przypadku ocenia zachowania dłużniczki z punktu widzenia zastosowania art. 491⁴ ust. 1 p.u. winna być dokonana poprzez przyzmat faktu, że zobowiązania dłużniczki są wynikiem udzielonych przez nią zgód na zaciągnięcie zobowiązań przez prowadzącego przez jej męża działalności. Zobowiązania będące w chwili obecnej podstawą odpowiedzialności dłużniczki, a w konsekwencji powodujące jej niewypłacalność nie były przecież zobowiązaniami samodzielnie przez nią zaciągany na własne potrzeby. To samo dotyczy tych umów, w których dłużnika była współdłużnikiem – obok męża, albowiem również i w tych przypadkach zobowiązania były zaciągane

na potrzeby działalności gospodarczej. W istocie zatem małżonek dłużniczki był osobą, która prowadziła działalność gospodarczą, najlepiej rozeznaną w sytuacji finansowej, do którego skarżąca przecież mogła mieć zaufanie wyrażając zgodę na zaciągnięcie poszczególnych długów.

Rażące zatem niedbalstwo dłużniczki miałyby miejsce wtedy, gdyby dłużnicze znany był fakt nierentowności działalności gospodarczej męża, prowadzącej do niewypłacalności. Sam fakt, że dłużniczka pomagała mężowi w sprawach administracyjnych związanych z działalnością gospodarczą męża nie może przesądzać o pełnej wiedzy na ten temat. Uzasadnienie wniosku wbrew stanowczemu pogładowi wyrażonemu przez Sąd pierwszej instancji, jak i załączonych do niego dowodów nie pozwala na przesądzenie tej kwestii w sposób jednoznaczny. Przede wszystkim należałoby ustalić, czy w datach udzielania poszczególnych zgód na zaciągnięcie zobowiązań mąż dłużniczki był niewypłacalny lub zagrożony niewypłacalnością i czy dłużniczka o tym wiedziała. Sama dłużniczka w zasadzie nie uzyskiwała żadnych istotnych dochodów, jak również nie posiadała majątku, a więc niewypłacalność jej męża przekładałaby się wprost na jej niewypłacalność. Gdyby tak było, to istotnie jej zachowanie należałoby uznać za rażące niedbalstwo. Ten wątek jednakże nie został oceniony przez Sąd Rejonowego o dlatego też uzasadniony jest zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Słusznym jest także zarzut naruszenia art. 30 ust. 1 p.u. Dowód z wysłuchania dłużnika nie jest obligatoryjny w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości, nie mniej jednak winien być przeprowadzony, o ile zajdzie taka potrzeba dla wyjaśnienia całokształtu okoliczności sprawy. Dotyczy to szczególnie sytuacji, gdy zachodzi możliwość wystąpienia negatywnych przesłanek ogłoszenia upadłości osoby fizycznej, a dostarczony w tym zakresie materiał procesowy w postaci pisemnych dowodów nie jest jednoznaczny dla oceny tej kwestii. Tak też było w niniejszej sprawie. Same dokumenty załączone do wniosku, jak i uzasadnienie wniosku nie są jednoznaczne co do oceny, czy dłużniczka udzielając zgód na zaciąganie zobowiązań przez męża miała świadomość skutków podejmowanych przez siebie czynności z punktu widzenia niewypłacalności lub istotnego zwiększenia stanu niewypłacalności. Innymi słowy, nie został ustalony kontekst sytuacyjny powstania zobowiązań, za które ponosi odpowiedzialność sama dłużniczka. Należało zatem przeprowadzić tenże dowód, o przeprowadzenie takiego dowodu wniosła resztą sama dłużniczka.

W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd Rejonowy przeprowadzi dowód z przesłuchania dłużniczki dla określenia, czy w sprawie ma zastosowanie negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości, o jakiej mowa w art. 491⁴ ust. 1 p.u. i poczyni na tej podstawie, ewentualnie także na podstawie innych dowodów wiążące ustalenia faktyczne oraz dokona ich oceny prawnej.

Mając na względzie te okoliczności na podstawie art. 386 § 4 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. i art. 35 p.u. orzeczono jak na wstępie.

Jarema Czapla Dariusz Chrapoński Marcin Popiołek